

LBRIS

We know
books

GOTTHOLD EPHRAIM LESSING

ERNST ȘI FALK
CONVERSAȚII PENTRU
FRANCMASONI

Traducere din limba germană
de Boris Gaza

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

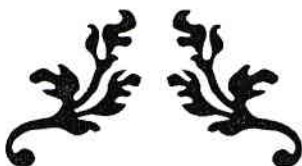
CUPRINS

NOTA TRADUCĂTORULUI.....	5
INTRODUCERE	9
Conversațiile masonice ale lui Lessing în contextul lor istoric și contemporan	9
Iluminismul și francmasoneria în secolul al XVIII-lea.....	13
Lessing și Francmasoneria.....	15
Marea schismă a francmasoneriei (1760-1782).....	18
Geneza cărții lui Lessing, <i>Ernst și Falk</i> – <i>Convorbiri pentru francmasoni</i>	21
Prima conversație: Curiozitate și neînțelegere.....	25
A doua conversație: Mânia și reflecția.....	27
A treia conversație: Scânteia ce aprinde – Acțiunea.....	29
A patra discuție: Foc și fum – Mantie și înveliș.....	30
A cincea conversație: Societatea de masă a prietenilor cunoscători – Francmasoneria în adevărata ei formă.....	32

ERNST ȘI FALK: CONVERSAȚII PENTRU FRANCMASONI	39
Prima conversație	41
A doua conversație	50
A treia conversație.....	61
Continuare.....	68
A patra conversație	70
A cincea conversație.....	82

POSTFAȚĂ. O EXEGEZĂ FRANCMASONICĂ A DIALOGULUI <i>ERNST ȘI FALK</i>	97
Primul Dialog.....	97
Al doilea Dialog.....	105
Al treilea Dialog.....	110
A patra conversație	113
A cincea conversație.....	119
Concluzii.....	125

ERNST ȘI FALK

CONVERSAȚII PENTRU FRANCMASONI

Ilustrului Duce Ferdinand¹¹

Prea Ilustre Duce,

Și eu am fost la izvorul adevărului și m-am adăpat.
Cât de mult m-am adăpat, poate judeca doar cel din partea
căruia aștept permisiunea de a mă adăpa mai departe. –
Poporul tânjește de mult și se stinge de sete.

Venerabile Ilustre,

Cel mai umil servitor¹²,

¹¹ Ducele Ferdinand a fost fratele ducelui domnitor Carl de Brunswick-Lüneburg. În calitate de feldmareșal al lui Frederic cel Mare, devenise faimos pentru victoriile sale de la Krefeld și Minden. Ulterior a trăit ca moșier în Vechelde, lângă Brunswick, până la moartea sa. În activitățile sale masonice, ducele Ferdinand s-a alăturat unor noi sisteme de Grade înalte, parțial fantasmagorice, astfel încât J.G. Herder l-a numit, în batjocură, „Mare Preot al Neantului”. În 1772, el devenise Magnus Superior Ordinii în Germaniam Inferiorem al Strictei Observanțe. Sub conducerea sa, Conventul Strictei Observanțe a avut loc la Wolfenbüttel în 1778. (n.tr.)

¹² Lessing îi trimisese deja în 28 iulie 1778 Ducelui Ferdinand o copie a Conversațiilor sale masonice 1-3, deoarece la scurt timp

Prefața unui ter¹³

Dacă filele ce urmează nu conțin adevărata *ontologie* a francmasoneriei: aș fi dornic să aflu, în care dintre ne-număratele scrieri, pe care aceasta le-a suscitată, este precizată o concepție mai determinată a *esenței* sale.

Însă dacă toți francmasonii, indiferent de ce tip ar fi, vor admite cu ușurință că punctul de vedere arătat aici este singurul, prin care nu se arată unui ochi tâmp¹⁴ o simplă fantomă, ci ochi sănătoși întrezăresc o formă adevărată – ar trebui astfel doar să mai ia naștere întrebarea: de ce nu s-a formulat mai demult cu atâta claritate?

La această întrebare ar fi multe de răspuns. Însă s-ar găsi cu greu o altă întrebare, care să aibă mai multă asemănare cu ea, decât aceasta: de ce în creștinism manualele sistematice au apărut atât de târziu? De ce au existat atât de mulți și buni creștini, care nu au putut și nici nu au vrut să-și manifeste credința într-un mod inteligibil?

Și totuși, dacă în creștinism acest lucru s-ar fi întâmplat prea devreme, credința însăși ar fi câștigat astfel, probabil, puțin: doar dacă creștinilor nu le-ar fi venit în gând să o manifeste într-un mod cu totul contradictoriu. A trage singur concluziile.

după începea conventul Strictei Observanțe de la Wolfenbüttel, care a dus însă curând la dispute dure, ceea ce a însemnat patru ani mai târziu sfârșitul Strictei Observanțe, la Conventul de la Wilhelmsbad. Loja „Zu Den Drei Rosen” (La cei trei trandafiri) a lui Lessing nu era în Jurisdicția Strictei Observanțe, dar apartenența lui Lessing la o Lojă masonică era cunoscută. (n.tr.)

¹³ Se presupune că Lessing însuși a fost autorul, dându-se drept un editor necunoscut al lucrării publicate anonim. (n.tr.)

¹⁴ Prin contrastul dintre fantomă și forma adevărată, Lessing face deja aluzie la tema principală, contrastul dintre francmasoneria reală și cea utopică, care este reluat mai cu seamă în conversațiile 4 și 5. (n.tr.)

PRIMA CONVERSAȚIE

Ernst La ce te gândești, prietene?

Falk La nimic.

Ernst Dar ești atât de tăcut.

Falk Tocmai de aceea. Cine se gândește, când savurează? Iar eu savurez această dimineață revigorantă.

Ernst Ai dreptate. Și trebuia doar să-mi răspunzi la întrebare.

Falk Dacă m-aș gândi la ceva, aș vorbi despre aceasta. Nimic nu întrece *gânditul cu voce tare* alături de un prieten.

Ernst Desigur.

Falk Dacă *te-ai* bucurat deja suficient de dimineața frumoasă și îți vine *ție* ceva în gând, vorbește *tu*. Mie nu îmi vine nimic în gând.

Ernst Bine așa! Îmi vine în gând că de multă vreme deja vreau să te întreb ceva.

Falk Întreabă deci.

Ernst Este adevărat, prietene, că ești francmason?

Falk Întrebarea este a unuia, care nu este unul¹⁵.

Ernst Cu siguranță! Însă răspunde-mi direct. Ești francmason?

¹⁵ Lessing face aici aluzie la o conversație cu întrebări și răspunsuri conținută în ritualurile Masonice. Cum Ernst nu adresează întrebarea în mod ritualic, Falk îi răspunde – oarecum în batjocură – evaziv și neritualic. (n.tr.)

Falk Eu cred că sunt¹⁶.

Ernst Răspunsul este al unuia, care nu este tocmai sigur de treaba sa.

Falk Ba da! Sunt întocmai sigur de treaba mea.

Ernst Pentru că vei ști neîndoielnic, dacă și când și unde și de către cine ai fost inițiat.

Falk Știu asta, desigur; dar aceasta nu prea spune mult.

Ernst Nu?

Falk Cine nu inițiază și cine nu este inițiat!¹⁷

Ernst Explică.

Falk Eu cred că sunt francmason; nu doar pentru că am fost inițiat de către masoni mai în vârstă într-o Lojă justă, ci pentru că înțeleg și recunosc ce și de ce este francmasoneria, când și unde a existat, cum și prin ce mijloace este promovată sau împiedicată.

Ernst Și cu toate acestea te exprimi atât de îndoielnic: *Cred că sunt!*

Falk Așa sunt obișnuit cu această expresie. Nu pentru că mi-ar lipsi propria convingere, ci pentru că îmi displace să stau în calea cuiva.

¹⁶ Aici Falk se exprimă printr-un răspuns în conformitate cu Catehismul Ucenicilor Masoni, unde se mai spune: „Frații mei mă recunosc ca atare”. Această formulare are menirea de a-l îndemna pe cel chestionat la modestie și de a-i reaminti că nu va ajunge niciodată la scopul aspirat al adevăratului francmason. La întrebarea lui Ernst, care se repetă la scurt timp după, Falk răspunde: „Sunt obișnuit astfel cu această exprimare”, subliniind astfel, – pentru cititorul francmason –, cunoașterea și stăpânirea Ritualului de către acesta. (n.tr.)

¹⁷ Conform sistemului de Grade înalte ale Strictei Observanțe – spre deosebire de forma uzitată astăzi – orice deținător al unui grad superior avea voie să aducă un prieten interesat în Ordin. (n.tr.)

Ernst Îmi răspunzi ca unui străin.

Falk Străin sau prieten!

Ernst Ai fost inițiat, știi totul.

Falk Și alții sunt inițiați și cred că știu.

Ernst Ai putea fi inițiat fără a știi ceea ce știi?

Falk Din păcate!

Ernst De ce?

Falk Pentru că mulți, care inițiază, nu știu ei înșiși; însă cei puțini care știu nu *pot* vorbi.

Ernst Și ai putea ști ceea ce știi fără să fii inițiat?

Falk De ce nu? Francmasoneria nu este nimic arbitrar, nimic dispensabil, este ceva necesar, înrădăcinat în natura omului și a societății civile. În consecință, trebuie să poată fi atinsă la fel de bine atât prin cugetare proprie, cât și condus prin instrucție.

Ernst Francmasoneria nu este nimic arbitrar? Nu are ea cuvinte, semne și obiceiuri, ce pot fi cu toate diferite și prin urmare arbitrare?

Falk Le are. Dar aceste cuvinte și semne și aceste obiceiuri nu sunt francmasoneria.

Ernst Francmasoneria nu este dispensabilă? Cum procedau oamenii, când francmasoneria nu exista?

Falk Francmasoneria a existat dintotdeauna.

Ernst Deci, ce este această francmasonerie **necesară** și indispensabilă?

Falk Așa cum ți-am dat deja de înțeles: Ceva **despre** care nici măcar cei ce știu, nu pot vorbi.

Ernst Deci o absurditate.

Falk Nu te grăbi.

Ernst Despre ceea ce înțeleg, mă pot exprima și în cuvinte.

Falk Nu întotdeauna, și adesea nici măcar suficient ca alții să obțină prin acele cuvinte exact aceeași înțelegere ca a mea.

Ernst Dacă nu exact aceeași, totuși una aproximativă.

Falk Înțelegerea aproximativă ar fi în acest caz inutilă sau periculoasă. Inutilă dacă ar fi insuficientă, și periculoasă dacă ar cuprinde prea mult.

Ernst Curios! Dacă înșiși francmasonii, care cunosc secretul Ordinului lor, nu-l pot comunica literalmente, cum își răspândesc ei astfel Ordinul?

Falk Prin fapte. Ei determină bărbați și tineri buni, pe care îi învrednicesc cu apropierea lor, să le bănuiască, să le ghicească și să le vadă faptele, în măsura în care sunt vizibile; aceștia prind gust de ele și făptuiesc asemănător.

Ernst Fapte? Fapte ale francmasonilor? Nu cunosc altele decât discursurile și cântecele lor, care sunt în mare parte mai frumos tipărite decât gândite și spuse¹⁸.

Falk La fel ca multe alte discursuri și cântece.

Ernst Ori să iau drept dovadă faptele lor, cu ce se laudă ei înșiși în aceste discursuri și cântece?

Falk Dacă nu se laudă doar.

Ernst Și cu ce se laudă? Tot soiul de lucruri pe care le așteptăm de la orice om bun, de la orice cetățean drept. Sunt atât de prietenoși, atât de binefăcători, atât de obedienți, atât de plini de dragoste pentru patrie!

Falk Asta nu înseamnă nimic?

Ernst Nimic! Pentru a se distinge prin aceasta de alți oameni¹⁹. Nu toți trebuie să fie astfel?

¹⁸ Prin aceasta, Ernst face aluzie la cărțile de *Cântece masonice* pe care le cunoștea, ale căror cântece, de obicei foarte puțin pretențioase din punct de vedere al textului, erau decorate cu viniete corespunzătoare. Prima carte de *Cântece masonice* a fost tipărită la Altenburg în 1745 pentru Loja locală „Archimedes zu den drei Reißbrettern” (Arhimede la Cele Trei Planșe de Desen) și a avut curând numeroase imitații. (n.tr.)

¹⁹ Aici Ernst abordează acuzația, larg răspândită în rândul

Falk Trebuie!

Ernst Cine nu are suficiente motive și ocazii pentru a fi astfel și în afara francmasoneriei?

Falk Dar totuși, în ea, și prin ea, un motiv în plus.

Ernst Nu-mi spune nimic despre mulțimea motivelor. Preferabil ca un singur motiv să conțină toată puterea intensă posibilă! Mulțimea unor astfel de motive este precum mulțimea roților dintr-o mașină. Cu cât mai multe roți, cu atât mai transformabilă.

Falk Nu te pot contrazice.

Ernst Și ce fel de motiv! Care diminuează toate celelalte motive, le face suspecte! Care se pretinde a fi cel mai puternic și cel mai bun!

Falk Prietene, fii drept! Hiperbolă, quid pro quo²⁰ ale acelor discursuri și cântece monotone! Repetiții! Muncă de discipol!

Ernst Asta înseamnă: Fratele Orator²¹ este un palavrăgiu.

Falk Asta înseamnă doar: ceea ce Fratele Orator prețuiește la francmasoni nu sunt, cu siguranță, faptele lor. Căci Fratele Orator cel puțin nu este un trăncănitor, iar faptele vorbesc de la sine.

Ernst Da, acum îmi dau seama unde țintești. Cum să nu îmi vină imediat în gând aceste fapte grăitoare!

publicului, că francmasonii credeau a fi oameni mai buni și mai elevați doar prin apartenența lor la o Lojă. (n.tr.)

²⁰ *Hiperbolă*: exagerare (n.tr.); *Quid pro quo*: confuzie (n.tr.).

²¹ Oratorul este deținătorul uneia dintre cele mai importante funcții în Lojă, deoarece el trebuie să se îngrijească de viața spirituală a Lojii, alături de susținerea discursurilor necesare în Lucrările masonice. Oratorul nu trebuie să fie un „trăncănitor antrenant”, mai ales că – potrivit lui Falk – faptele francmasonilor sunt decisive. (n.tr.)

Aproape că îmi vine să le numesc strigătoare. Nu este de ajuns ca francmasonii să se susțină unul pe celălalt, să se susțină la cel mai puternic mod²², căci aceasta ar fi doar calitatea necesară oricărei bande. Ce nu fac ei pentru întregul public al fiecărui stat al cărui membri sunt!

Falk Spre exemplu? Ca să văd totuși, dacă ești pe drumul cel bun.

Ernst Spre exemplu francmasonii din Stockholm! Nu au edificat ei un orfelinat mare²³?

Falk De s-ar fi dovedit francmasonii din Stockholm activi și cu altă ocazie.

Ernst Cu ce altă ocazie?

Falk În alte ocazii, vreau să spun.

Ernst Și francmasonii din Dresda! Care dau de lucru tinerelor fete sărmane, să facă dantelă și să brodeze²⁴, – doar pentru ca orfelinatul să poată fi mai mic.

Falk Ernst! Știi bine, când îți reamintesc numele tău²⁵.

Ernst Fără niciun fel de glose deci. Și francmasonii

²² Apartenența la Ordin solicită fiecărui Frate ajutorul și sprijinul pentru Fratele care se află la ananghie. Această datorie de a susține a fost – și este – adesea interpretată greșit de către adversarii francmasoneriei. Ea face parte din canonul obligațiilor etico-morale al francmasonului. (n.tr.)

²³ În 1753, francmasonii au fondat un orfelinat în Stockholm, care a devenit ulterior Casă de copii și instituție de învățământ. (n.tr.)

²⁴ În 1772, francmasonii din Dresda au sprijinit populația sărăcită din munții metaliferi în urma recoltelor proaste și foametei. În același an, în Dresda a fost înființat un cămin pentru orfani, care ulterior a fost extins la o școală. (n.tr.)

²⁵ Falk îi atrage atenția lui Ernst, din cauza întrebărilor sale iscoditoare, asupra semnificației numelui său: Ernst: căutătorul serios care se luptă pentru adevăr. (n.tr.)

din Brunswick! Care facilitează cursuri de desen băieților capabili sărmani²⁶.

Falk De ce nu?

Ernst Și francmasonii din Berlin! Care susțin *Philantropin*-ul lui Basedow²⁷.

Falk Ce spui? Francmasonii? Susțin *Philantropin*-ul? De unde știi?

Ernst Ziarul a trombonit-o²⁸.

Falk Ziarul! Ar trebui să văd chitanța scrisă de mâna lui Basedow. Și ar trebui să fiu sigur că aceasta nu a fost adresată francmasonilor din Berlin, ci *Francmasonilor*.

Ernst Ce înseamnă asta? Deci nu ești de acord cu institutul lui Basedow?

Falk Eu să nu fiu? Cine poate fi mai mult de acord?

Ernst Deci nu-i vei purta resentimente pentru acest sprijin?

²⁶ În 1770/71, francmasonii au fondat la Brunswick un institut educațional pentru băieții nevoiași, care a fost extins mai târziu la Fundația Ducele Leopold. Brunswick a fost un bastion al francmasoneriei în acești ani. O medalie donată de ducele Ferdinand (a se vedea nota 1) ca *Praemium Virtutis Et Diligentiae* comemorează această instituție caritabilă. (n.tr.)

²⁷ Pedagogul Basedow, nemason, a înființat această „Școală de filantropie” în 1774, în fondarea căreia a fost sprijinit de francmasoni. Succesorul său, pedagogul reformator Johann Heinrich Campe, a fost admis în Loja „Balduin zur Linde” (Balduin la Tei) din Leipzig în 1777, sperând să obțină prin această apartenență sprijin și promovare pentru proiectele sale filantropice. Văzând în francmasonerie doar o instituție de caritate umanitară, a fost dezamăgit în speranța sa și a renunțat la calitatea de membru. (n.tr.)

²⁸ Lessing face aici aluzie la un raport din *Schwäbisches Magazin* (Revista Șvabă) din anul 1777, în care se afla un apel al Lojilor din Berlin pentru susținerea *Philantropin*-ului lui Basedow. (n.tr.)

Falk Să-i port resentimente? Cine îi poate dori mai mult decât *mine* toate cele bune?

Ernst În consecință! Ești de neînțeles.

Falk Cred că da. Mă înșel în această privință, deoarece chiar și *acei* francmasoni pot face ceva, ce nu fac *ca și* francmasoni.

Ernst Și asta să fie valabil și pentru toate celelalte fapte bune ale lor?

Falk Poate că da! Poate că toate faptele bune pe care mi le-ai numit aici, sunt doar faptele lor *ad extra*²⁹, pentru a folosi o expresie scolastică de dragul conciziei.

Ernst Ce vrei să spui?

Falk Doar faptele lor, care sar în ochii poporului; doar fapte pe care le fac, ca ele să sară în ochii oamenilor.

Ernst Pentru a se bucura de respect și toleranță?

Falk Ar putea foarte bine să fie așa.

Ernst Dar adevăratele lor fapte atunci? Taci?

Falk Nu ți-am fi răspuns deja? Adevăratele lor fapte sunt secretul lor.

Ernst Ha! Ha! Deci nu pot fi explicate prin cuvinte?

Falk Nu prea bine! Doar atât pot și am voie să-ți spun: adevăratele fapte ale francmasonilor sunt prea mărețe și de o asemenea anvergură, încât pot trece secole întregi până când se poate spune: asta au făcut ei! La fel au făcut tot binele, care mai există în lume, ia aminte: în *lume*! Și continuă să lucreze la tot binele, care va mai fi în lume, observă bine: în *lume*³⁰.

²⁹ *ad extra* (lat.): către exterior, neesențial. (n.tr.)

³⁰ Termenul „lume” trebuie privit aici ca societatea umană supra-națională a cetățenilor lumii. Repetarea cvadruplă, insistentă a acestui termen arată efortul lui Falk de a-l îndepărta acum pe Ernst de la ideile sale false despre o simplă „Francmasonerie caritabilă” spre semnificația superioară a acesteia în lume, pentru